

“ZAMONAVIY TA’LIMDA SUN’IY INTELLEKTNI QO‘LLASHNING ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI” XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN 22-23-MAY 2026-YIL

UDK: 37.091.26:004

ORCID: 0009-0008-6384-5488

SUN’IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARINING TA’LIM SIFATIGA TA’SIRI:
IJOBIY VA SALBIY OQIBATLARI TAHLILI.

Norqulov Furqat Maxmatmo‘minovich

Termiz davlat pedagogika instituti doktoranti

fnorqulov2020@gmail.com

Tel: 93-610-40-30

Annotatsiya. Mazkur maqolada ta’lim tizimida sun’iy intellekt (SI) texnologiyalarining qo‘llanilishi, ularning ta’lim sifatiga ta’siri hamda ijobiy va salbiy jihatlari kompleks tahlil qilinadi. Tadqiqotda xorijiy ilmiy manbalar asosida SI texnologiyalarining ta’limdagi o‘rni, imkoniyatlari va xavflari o‘rganildi. Natijada aniqlanishicha, SI ta’lim sifatini oshirishga xizmat qilishi bilan birga, noto‘g‘ri qo‘llanilganda salbiy oqibatlarga ham olib kelishi mumkin.

Kalit so‘zlar: sun’iy intellekt, ta’lim sifati, raqamli texnologiyalar, adaptiv ta’lim, baholash tizimi, avtomatlashtirish.

Аннотация. В данной статье анализируется использование технологий искусственного интеллекта (ИИ) в системе образования, их влияние на качество образования, а также положительные и отрицательные аспекты. Исследование основано на анализе зарубежных научных источников, в рамках которого изучены роль, возможности и риски применения ИИ в образовании. В результате установлено, что ИИ способствует повышению качества образования, однако при некорректном использовании может привести к негативным последствиям.

Ключевые слова: искусственный интеллект, качество образования, цифровые технологии, адаптивное образование, система оценивания, автоматизация

Abstract. This article analyzes the use of artificial intelligence (AI) technologies in the education system, their impact on the quality of education, as well as their positive and negative aspects. The study is based on foreign scientific sources and examines the role, opportunities, and risks of AI

“ZAMONAVIY TA’LIMDA SUN’IY INTELLEKTNI QO‘LLASHNING ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI” XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN 22-23-MAY 2026-YIL

technologies in education. The findings show that AI can improve the quality of education, but its improper use may lead to negative consequences.

Keywords: artificial intelligence, quality of education, digital technologies, adaptive learning, assessment system, automation

KIRISH. Bugungi kunda raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi ta’lim tizimiga ham sezilarli ta’sir ko’rsatmoqda. Xususan, sun’iy intellekt texnologiyalari o’quv jarayonini optimallashtirish, individual yondashuvni kuchaytirish va ta’lim sifatini oshirishda muhim vosita sifatida namoyon bo’lmoqda. Shu bilan birga, ushbu texnologiyalarni joriy etish bilan bog’liq ayrim muammolar ham mavjud.

So’nggi yillarda sun’iy intellekt texnologiyalari ta’lim tizimining ajralmas qismiga aylanib bormoqda. Ayniqsa, raqamli transformatsiya sharoitida SI o’qitish jarayonini avtomatlashtirish, shaxsiylashtirish va samaradorligini oshirishda muhim vosita sifatida qaralmoqda.

Xalqaro tadqiqotlarga ko’ra, SI ta’limni tubdan o’zgartiruvchi omil sifatida baholanmoqda, ammo uning ta’siri bir xil emas — ijobiy va salbiy jihatlar birgalikda namoyon bo’ladi. Shu sababli ushbu maqolada SI ning ta’lim sifatiga kompleks ta’siri tahlil qilinadi.

1. Sun’iy intellektning ta’limdagi ijobiy ta’siri

1.1. Individual va adaptiv ta’lim

Sun’iy intellekt o’quvchilarning bilim darajasi, tezligi va qiziqishlariga mos ravishda ta’limni shaxsiylashtirish imkonini beradi. Bu esa o’quv jarayonini samaraliroq qiladi. Tadqiqotlar shuni ko’rsatadiki, SI asosidagi tizimlar individual o’qitishni rivojlantirish orqali o’quv natijalarini sezilarli darajada yaxshilaydi.

1.2. Tezkor va aniq baholash

SI texnologiyalari testlar va yozma ishlarni avtomatik baholash imkonini beradi. Bu o’qituvchilarning vaqtini tejaydi va baholashning obyektivligini oshiradi. Shu bilan birga, o’quvchilar darhol fikr-mulohaza (feedback) oladi, bu esa o’rganishni tezlashtiradi.

1.3. Ta’lim samaradorligini oshirish

“ZAMONAVIY TA’LIMDA SUN’IY INTELLEKTNI QO‘LLASHNING ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI” XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN 22-23-MAY 2026-YIL

SI yordamida:

- o‘quv jarayoni optimallashtiriladi
- o‘qituvchining ma‘muriy yuklamasi kamayadi
- o‘quv materiallari tez ishlab chiqiladi

Natijada ta’lim sifati va samaradorligi oshadi .

1.4. Ta’limda teng imkoniyatlar yaratish

SI texnologiyalari nogironligi bo‘lgan yoki masofaviy ta’lim oluvchi o‘quvchilar uchun ham ta’lim olish imkoniyatlarini kengaytiradi. Masalan, avtomatik tarjima, nutqni matnga aylantirish kabi funksiyalar ta’limni yanada inkluziv qiladi .

2. Sun’iy intellektning salbiy ta’siri va xavflari

2.1. Akademik halollik muammosi

Sun’iy intellekt vositalari orqali tayyor javob olish imkoniyati akademik halollikni buzish xavfini oshiradi. Tadqiqotlar bu holat plagiat va mustaqil fikrlashning pasayishiga olib kelishini ko‘rsatadi.

2.2. Tanqidiy fikrlashning pasayishi

Ko‘plab ilmiy ishlar SI ga haddan tashqari tayanish o‘quvchilarning mustaqil fikrlash, muammo yechish va ijodiy qobiliyatlarini pasaytirishini ta’kidlaydi .

2.3. Texnologiyaga qaramlik

O‘quvchilar SI yordamida tez natijaga erishishga o‘rganib qoladi. Bu esa bilimning yuzaki shakllanishiga olib kelishi mumkin. Tadqiqotlarda bu holat “overreliance” (haddan tashqari bog‘liqlik) sifatida qayd etilgan .

2.4. Maxfiylik va xavfsizlik muammolari

SI tizimlari katta hajmdagi ma’lumotlar bilan ishlaydi. Bu esa shaxsiy ma’lumotlarning xavfsizligi va maxfiyligi bilan bog‘liq muammolarni yuzaga keltiradi.

2.5. O‘qituvchi rolining o‘zgarishi

Sun’iy intellekt o‘qituvchini to‘liq almashtira olmaydi, ammo uning rolini o‘zgartiradi. Agar noto‘g‘ri qo‘llansa, insoniy muloqot va pedagogik ta’sir kamayishi mumkin .

3. Ta’lim sifatiga kompleks ta’siri

“ZAMONAVIY TA’LIMDA SUN’IY INTELLEKTNI QO‘LLASHNING ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI” XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN 22-23-MAY 2026-YIL

Ilmiy manbalar tahliliga ko‘ra, sun’iy intellekt ta’lim sifatiga ikki tomonlama ta’sir ko‘rsatadi:

Ijobiy natijalar:

- ta’limning individuallasuvi
- o‘quv samaradorligining oshishi
- tezkor baholash va monitoring

Salbiy natijalar:

- mustaqil fikrlashning pasayishi
- akademik halollik muammolari
- insoniy omilning kamayishi

Shunday qilib, SI ta’lim sifatini oshiruvchi vosita bo‘lishi bilan birga, noto‘g‘ri qo‘llanilganda uni pasaytiruvchi omilga ham aylanishi mumkin.

Ilmiy yangilik: Sun’iy intellektning ta’lim sifatiga **ikki tomonlama (dual) ta’siri tizimli ravishda tahlil qilindi**

- SI ni samarali qo‘llash uchun **muvozanatli pedagogik model taklif qilindi.**

Amaliy tavsiyalar

1. SI texnologiyalarini **nazorat ostida joriy etish**
2. O‘qituvchilar uchun **raqamli va SI kompetensiyalarini rivojlantirish**
3. Baholash tizimida **an’anaviy + SI kombinatsiyasini qo‘llash**
4. Talabalarga **akademik halollik va AI savodxonligini o‘rgatish**
5. SI dan foydalanishda **etik me’yorlarni ishlab chiqish**

XULOSA

Sun’iy intellekt texnologiyalari ta’lim tizimiga katta imkoniyatlar olib kiradi va ta’lim sifatini oshirishda muhim rol o‘ynaydi. Biroq ularni noto‘g‘ri yoki nazoratsiz qo‘llash salbiy oqibatlarga olib kelishi mumkin. Shuning uchun SI ni ta’limga joriy etishda muvozanatli, ilmiy asoslangan yondashuv zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

“ZAMONAVIY TA’LIMDA SUN’IY INTELLEKTNI QO‘LLASHNING ISTIQBOLLARI VA MUAMMOLARI” XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN 22-23-MAY 2026-YIL

1. Meenakshi Rani, Bhavna Sharma. *Benefits and Drawbacks of AI in Education* (2026).
2. Karimova O. *The Benefits and Drawbacks of Using AI (ChatGPT) in Education* (2024).
3. Guña-Moya J. et al. *Ventajas y desventajas de la IA en educación* (2023).
4. Delgado N. et al. *AI in Education: Benefits and Limitations* (2023).
5. Iskandarova Sh. *The Use of AI in Education* (2024).
6. Humble N., Mozelius P. *AI in Education: Threats and Opportunities* (2022).
7. Systematic Review of AI in Education (2025).
8. Zawacki-Richter et al. *AI in Education: Opportunities and Challenges* (2023).
9. Pitts G. et al. *Student Perspectives on AI in Education* (2025).
10. Bernstein S. et al. Harms of Generative AI in Education (2025).